

Eindverslag

aan A&O fonds
onderwerp eindrapportage Datagericht (net)werken

van A.J. Vermeer
afdeling Informatievoorziening en automatisering
telefoon 0182-588708
datum 11 maart 2020

Eindverslag

Naar aanleiding van het toegenomen belang van datagedreven werken heeft de gemeente Gouda subsidie aangevraagd bij het A&O fonds. Het doel van deze subsidieaanvraag is om een hulpmiddel te ontwikkelen voor overheidsinstanties wat helpt om overheidsinstanties 'klaar' te maken voor datagedreven werken.

Het onderzoek naar 'datagericht (net)werken en de gevolgen voor competenties van medewerkers' is afgerond. In de tussentijdse rapportage heeft u kunnen lezen dat alle interviews en observaties voor dit onderzoek reeds waren uitgevoerd. Inmiddels is de analyse en rapportage afgerond en zijn resultaten gedeeld. Dit onderzoek resulteert tevens in een fysiek product genaamd de Data Team Start. Dit product bevindt zich in de afrondende fase en zal ook beschikbaar worden gemaakt voor andere organisaties. Daarnaast is er onderzoek verricht naar samenwerking tussen verschillende instanties rondom het delen van data. Hiervoor is een literatuurstudie naar 'data-collaboratives' uitgevoerd door de Universiteit van Utrecht en zijn interviews afgenomen bij ervaringsdeskundigen. Ook dit onderzoek resulteert in een fysiek product genaamd 'Checklist Samen Data Delen'. Hierna wordt een aantal punten nader toegelicht.

Van het onderzoek 'datagericht (net)werken en de gevolgen voor de competenties van medewerkers' is een uitgebreid wetenschappelijk rapport beschikbaar. Dit rapport wordt meegestuurd met dit eindverslag. Het onderzoek is uitgevoerd door een student van de Universiteit van Utrecht onder begeleiding van de universiteit en projectleiding door de gemeente Gouda. Van het onderzoek naar 'data-collaboratives' is een artikel beschikbaar. Dit artikel wordt meegezonden met het eindverslag. Het onderzoek is uitgevoerd door een 'assistant professor' van de Universiteit van Utrecht in samenwerking met de gemeente Gouda. De universiteit heeft de diensten geleverd zoals afgesproken.

De resultaten van de onderzoeken zijn intern gedeeld en gedeeld met de deelnemers van de Datawerkplaats (gemeentes Almere, Woerden, Gouda, Provincie Zuid-Holland en Universiteit van Utrecht). Daarnaast heeft er een artikel in Binnenlands Bestuur¹ gestaan en is op het VNG congres verteld over deze projecten. Tevens is elke keer vermeld dat de onderzoeken mogelijk zijn gemaakt door subsidie van het A&O fonds. Verdere kennisdeling zal vooral plaatsvinden aan de hand van de fysieke producten, de Data Team Start (DTS) en de Checklist Samen Data Delen.

De DTS omvat een aantal creatieve opdrachten voor het team dat een data-project gaat doen en kan gedaan worden in een sessie van ongeveer 4 uur. Het doel van DTS is om het team samen in gesprek te laten gaan over hoe zij als groep samenwerken, wat zij aan kwaliteiten in huis hebben en hoe zij dit, indien nodig, kunnen verbeteren. Het resultaat van de sessie is reflectie op de samenwerking als dataprojectteam, een aantal concrete afspraken over de mogelijke verbetering hiervan en een aantal inhoudelijke analyses.

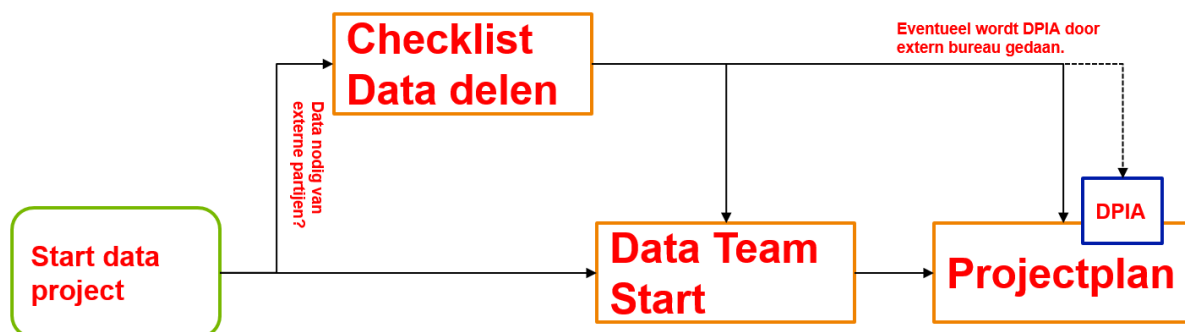
¹ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/digitaal/nieuws/vragen-ambtenaren-over-data-leidraad-voor.12148886.lynkx>

De DTS bestaat uit drie onderdelen:

- Een A2-poster waarop alle opdrachten kort worden beschreven. Het team zit rondom de poster tijdens de sessie.
- Een PowerPoint waarop alle opdrachten worden toegelicht. Het team kan hierop meelesen.
- Een handleiding, specifiek bedoeld voor begeleiders van de sessie.

De Checklist Samen Data Delen omvat een overzicht dat doorgenomen kan worden aan het begin van een project waarin verschillende partijen data delen om tot inzicht of oplossingen te komen voor maatschappelijke vraagstukken. Door antwoord te geven op de vragen in de Checklist wordt input gegenereerd voor het schrijven van een projectplan. Bij voorkeur wordt de Checklist doorgenomen door vertegenwoordigers van de verschillende instanties die met elkaar data willen delen rondom het betreffende vraagstuk. De Checklist wordt ondersteund door kaartjes met tips voor het beantwoorden van de vragen. Tevens is er een workshop beschikbaar die gebruikt kan worden om een sessie op basis van de Checklist vorm te geven.

De Checklist Samen Data Delen en de Data Team Start vullen elkaar aan. In onderstaand overzicht staat weergegeven welke plaats deze producten innemen bij de start van een data-project.

Deze producten worden beschikbaar gemaakt voor niet-commerciële partijen via de website van de Universiteit van Utrecht. Voor verdere communicatie over deze producten hebben wij momenteel contact met A&O-fonds en met de Datawerkplaats. Wij denken aan het presenteren van de DTS op een kennisbijeenkomst van het A&O-fonds (gepland juni 2020) en op de Kennissessie A&O-fonds van 1 oktober. Tijdens deze bijeenkomsten kunnen we het concept kort neerzetten en geïnteresseerden uitnodigen voor een 'teach the teacher'-sessie die begin juli en in november zal worden gehouden. Op deze manier kan een brede groep gemeenten kennis nemen van het concept DTS. De Checklist Samen Data Delen zou ook tijdens de genoemde bijeenkomsten gepresenteerd kunnen worden. Een opleidingsconstructie zoals bij de DTS is niet nodig, de Checklist in combinatie met de tips en de workshop zijn voldoende toegankelijk om zelfstandig op te pakken.

Hierna een korte weergave van de competenties die zijn meegenomen in de ontwikkeling van het eindproduct de Data Team Start.

- Data gelettertheid**
 - Rudimentair inzicht hebben in wat data is.
 - Begrijpen wat dataficering van de samenleving inhoudt.
 - Begrijpen dat data niet neutraal is.
 - Inzicht hebben in hoe men data kan gebruiken bij het nemen van beslissingen en hier ook naar kunnen handelen.
- Kritisch denken (en doen)**
 - Risico's van datagebruik gedurende een datagedreven project in kaart kunnen brengen.
 - De (potentiële) impact van beslissingen aan de hand van data kunnen beoordelen.
 - Ethische dilemma's kunnen aanpakken door contextuele kennis en beoordelingsvermogen te gebruiken.
 - Kunnen uitleggen aan relevante doelgroepen waarom bepaalde risico's en beslissingen zijn genomen.
- Samenwerken**
 - Kunnen werken in een interdisciplinair team bestaande uit mensen van zowel de eigen organisatie als van derde partijen waaraan een deel van een datagedreven project is uitbesteed.
 - Open staan voor de ervaringen en bijdragen uit anderen (vak)gebieden (domein expertise, data science, business intelligence) en daarbij proberen aan te sluiten.
 - Snappen wat de rollen van de anderen zijn (domein expert, data scientist, business analyst, evt. jurist) en zich ook kunnen verplaatsen in de rollen van anderen.
 - Actief proberen een gemeenschappelijke basis te vinden.
- Domein expertise**
 - Context kunnen bieden aan data en de analyse ervan om daarmee de analyse op juistheid te kunnen controleren.
 - In staat zijn probleemanalyse van een inhoudelijk vraagstuk uit te voeren door:
 - o Een probleem te ontleden in componenten, de herkomst ervan en de interne samenhang te beschrijven.
 - o In staat te zijn mogelijke (structurele) oorzaken op te sporen.

- Stakeholders betrekken (externe verhoudingen)**
 - Belanghebbenden betrekken bij het verkrijgen van relevante data.
 - Kunnen communiceren met stakeholders over de data en analyse. Dit kunnen verduidelijken en begrijpelijk maken voor de doelgroep.
 - Belanghebbenden bij de uiteindelijke beslissing betrekken door:
 - o In kaart te brengen wie de stakeholders zijn;
 - o Zich te kunnen verplaatsen in de rol van een stakeholder;
 - o Draagvlak te kunnen organiseren voor de uitkomst
- Data analytische vaardigheden**
 - Kennis hebben van de systemen waarin men werkt
 - Data science/statistische vaardigheden (complexe informatie kunnen overbrengen op anderen, data verzamelen en samenvoegen, statistische modellen en algoritmes toepassen om van data naar inzichten te komen, analyses omzetten in een structurele oplossingen, passende data infrastructuur maken en onderhouden, heldere en informatieve visualisaties produceren).
 - Data kwaliteit checken (kwaliteit metingen, meta-data, up-to-date, definities)
- Innovativiteit**
 - Kennis hebben van nieuwe ontwikkelingen, weten wat er mogelijk is.
 - Durven beginnen aan een datagedreven project zonder te weten waar het gaat eindigen.
 - Beschikken over flexibiliteit, vindingrijkheid, lef en nieuwsgierigheid.
- Politieke kundigheid (interne verhoudingen)**
 - Kunnen inschatten op welk moment politici te betrekken bij een datagedreven project.
 - In staat zijn om informatie strategisch te prioriteren om iets op de politieke agenda te zetten.
 - In staat zijn om dataprojecten te kunnen 'ramen' richting politici: niet alleen gericht op resultaten maar op het leerproces.

Appendix

	<u>Data</u>	<u>Informatie</u>	<u>Kennis</u>	<u>Besluit</u>
Competenties	<u>Data geletterdheid</u>	<u>Data geletterdheid</u>	<u>Data geletterdheid</u>	<u>Data geletterdheid</u>
waarover iedereen	<u>Kritisch denken</u>	<u>Kritisch denken</u>	<u>Kritisch denken</u>	<u>Kritisch denken</u>
moet beschikken	<u>Samenwerken</u>	<u>Samenwerken</u>	<u>Samenwerken</u>	<u>Samenwerken</u>

Comopetenties	<u>Domein expertise</u>	<u>Domein expertise</u>	<u>Domein expertise</u>	<u>Domein expertise</u>
waarover tenminste	<u>Betrekken stakeholders</u>	<u>Data analytische</u>	<u>Politieke slimheid</u>	<u>Betrekken</u>
iemand moet	<u>Data analytische</u>	<u>vaardigheden</u>		<u>stakeholders</u>
beschikken	<u>vaardigheden</u>	<u>Innovativiteit</u>		<u>Politieke slimheid</u>
	<u>Innovativiteit</u>			
	<u>Politieke slimheid</u>			

